

DOI: 10.31866/2617-2674.2.2.2019.185688

УДК 7.08:097'06

ТЕЛЕВІЗІЙНІ ЖАНРИ В ІСТОРІЇ РАДЯНСЬКОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Наталія Цімох^{1а}, Кристіна Чорна^{2а}

¹ заслужений працівник культури України, доцент кафедри тележурналістики та майстерності актора; e-mail: tsimoh.n@gmail.com; ORCID: 0000-0002-6147-3341

² викладач кафедри режисури та майстерності актора; e-mail: tsimoh.n@gmail.com; ORCID: 0000-0002-3664-7477

^а Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна

Ключові слова:

радянське телебачення; телевізійний жанр; телевізійні програми; розвиток; еволюція

Анотація

Мета дослідження – дослідити телевізійні жанри радянського телебачення та виявити взаємозв'язок його розвитку з політичними, економічними та соціальними подіями в СРСР. **Методологія дослідження.** За допомогою аналітичного, компаративного та історичного методів розглянуто розвиток радянського телебачення, на якому, в процесі його еволюції відбулася трансформація жанрів, типів і форматів телевізійних програм. **Наукова новизна.** Уперше проведено систематичне дослідження взаємозв'язку розвитку радянського телебачення та еволюції жанрів телевізійних програм. Проаналізовано основні етапи розвитку наукової думки з даної проблеми, розглянуто політичні та соціально-економічні зміни в СРСР, які вплинули на еволюцію радянського телебачення, виявлено основні тенденції його розвитку в історичному аспекті. **Висновки.** В процесі дослідження було розглянуто історичний взаємозв'язок еволюції радянського телебачення, виникнення нових програм та жанрових утворень з політичними, економічними та соціальними подіями в СРСР.

Як цитувати:

Цімох, Н. та Чорна, К. (2019). Телевізійні жанри в історії радянського телебачення. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*, 2(2), с.145-155.

Постановка проблеми

Становлення і розвиток телевізійних програм і системи жанрів на телебаченні СРСР, 1930–1990-х років, проходило поступово, в залежності від розвитку самого телебачення. Постійний технічний прогрес, узагальнення досвіду, ви-

чення основ, на яких будуються жанри, призводить до процесу еволюції телевізійних програм та викликає інтерес для наукових досліджень. Зокрема про аспекти з історії і теорії телебачення, його місце в засобах масової інформації та тенденції розвитку жанрів писали як закордонні, так і вітчизняні дослідники.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Основні тенденції розвитку телебачення в історичному аспекті, його функції, специфіку, роль для культурного розвитку суспільства та особливості драматургії телевізійних жанрів досліджували у своїх наукових працях, такі автори, як Р. А. Борецький, Є. Г. Багіров, В. В. Бугрим, А. С. Вартанов, В. В. Єгоров, Я. Н. Засурський, Г. В. Кузнецов, В. Л. Цвік, А. Я. Юровський та ін.

Російський науковець Є. Г. Багіров у своїй праці «Телебачення ХХ століття: Політика. Мистецтво. Мораль» проаналізував етапи становлення і розвитку телебачення та його жанрові й функціональні особливості. Основні риси телемовлення та розвиток жанрів на телебаченні описав російський дослідник В. В. Єгоров у монографії «Телебачення між минулим і майбутнім». Форми і засоби вираження у процесі становлення радянського телебачення досліджував Р. А. Борецький у збірнику «Телебачення на роздоріжжі».

Серед українських дослідників варто відзначити науковий доробок в галузі телебачення і, зокрема, жанрів професора, автора численних наукових публікацій, С. Д. Безклубенка, який дослідив історико-культурологічні аспекти розвитку телебачення, художніх жанрів, уточнив мистецький зміст поняття «жанр».

Український дослідник вітчизняних і закордонних електронних мас-медіа І. Г. Мащенко приділяв особливу увагу історичним аспектам розвитку телебачення, питанням тележурналістики й жанровим ознакам.

Автор наукових публікацій з питань діяльності українських ЗМІ М. І. Недопи-

танський досліджував сучасну практику журналістського інтерв'ю, технологію виготовлення теленовин, секрети популярності та виробництва телевізійного ток-шоу.

Але, про зв'язок еволюції радянського телебачення з еволюцією жанрів телевізійних програм, взаємозв'язок історичного, культурного та соціального аспекту на сучасному етапі дослідження проведені не в повній мірі, питання їх взаємовпливу розглянуті частково або дотично. Оскільки радянське телебачення є базовою основою сучасного телебачення, було прийнято рішення дослідити взаємозв'язок його становлення і розвитку з еволюцією жанрів телевізійних програм.

Мета дослідження

Дослідити телевізійні жанри радянського телебачення та взаємозв'язок його розвитку з політичними, економічними та соціальними подіями в СРСР. Визначити причини, що сприяли його еволюції, створенню нових програм, народженню нових екранних форм. На основі критичного аналізу архівних джерел, періодики та наукової літератури комплексно висвітлити, узагальнити й об'єктивно оцінити основні етапи розвитку наукової думки з даної проблеми.

Виклад основного матеріалу

Народження радянського телебачення заведено вважати 30 квітня 1931 р., коли газета «Правда» повідомила: «Завтра вперше у СРСР проведуть дослідну передачу телебачення (дальнобачення) на радіо. З короткохвильового передавача РВЕІ-1 Всесоюзного Електротехнічного інституту (Москва) на хвилі 56,6 метрів,

передаватиметься зображення живого обличчя і фотографії». У цій першій публічній телепередачі були показані співробітники лабораторії (зображення, які рухалися) і фотографічні портрети – без звукового супроводу, «німі» (Багіров, 1978, с.82).

Незабаром почалася підготовка до регулярного мовлення. 1 жовтня 1931 року почалися постійні передачі, які проводилися через радіостанцію МГСПС, що працювала на хвилі 379 метрів (зображення) і 720 метрів (звук). У Москву стали надходити повідомлення про те, що ці передачі приймалися радіоаматорами в Томську, Нижньому Новгороді, Одесі, Смоленську, Ленінграді, Києві, Харкові (Багіров, 1978, с.84).

Після перших успішних дослідів було прийнято рішення розпочати регулярне мовлення з радіовузла і почати регулярні звукові так звані телепередачі. Звісно, у зв'язку з технічним розвитком, перші передачі були «механічного» телебачення, тому вони були простими й недосконалими, і виходили не регулярно. Однією із перших спроб поєднати відео зі звуком став невеличкий фільм, знятий 1 травня 1932 р. на Червоній площі, на Тверській і Пушкінській площі. Цікаво зазначити, фільм був звуковий: на кіноплівку було записано голоси дикторів, які вели того ранку святкову радіопередачу. У цьому ж році телебачення показало фільм про відкриття Дніпрогесу: зрозуміло, показ відбувся тільки через кілька днів після події (Ефимов ред., 1981, с.32).

З переходом на електронну апаратуру телебачення з експериментального перетворилося на регулярне і, першою передачею, яка вийшла в ефір став двадцятип'ятихвилинний естрадний концерт.

Більш досконале технічне забезпечення дозволило електронні телевізійні передачі, а електронне телебачення було визнано перспективнішим і у грудні 1933 р. передачі «механічного» телебачення у Москві було припинено. Проте, невдовзі з'ясувалося, що припинення передач передчасне, оскільки промисловість ще не освоїла нову електронну апаратуру. Тому 11 лютого 1934 р. трансляція відновилася і було створено відділ телебачення Всесоюзного радіокомітету, який і вів ці передачі. (Остаточно передачі «механічного» телебачення припинилися 1 квітня 1941 р., коли вже працював Московський телецентр на Шаболовці) (Борецький, 1998, с.112).

Так, 25 березня 1938 р. новий телецентр провів першу електронну телевізійну передачу, показавши кінофільм «Великий громадянин», а згодом, в ефір вийшла перша студійна програма. Експериментальні передачі з нового телецентру тривали майже рік. Регулярне мовлення почалося 10 березня 1939 р., у дні роботи XVIII з'їзду ВКП (б), показом знятого «Союзкинохроникой» на замовлення телебачення фільму про відкриття з'їзду. Передачі велися п'ять разів на тиждень.

Перша велика суспільно-політична передача відбулася в листопаді 1939 р. і була присвячена 20-річчю Першої кінної армії. Влітку 1940 р. в програмах почали з'являтися інформаційні повідомлення, які читав (у кадри) диктор радіо. Зазвичай, це були повтори радіовипусків «Останніх вістей» (Розов ред., 1988). У цей самий період почав виходити в ефір, щоправда, нерегулярно, телевізійний журнал «Радянське мистецтво», який був змонтований із матеріалів кінохроніки, і в якому показували короткі виступи перед телекамерою

відомих громадських діячів та закордонних вчених.

На Ленінградській студії ТБ, 5 травня 1940 року, відбулася прем'єра опери Юлії Вейсберг «Гюльнара» – першого музичного твору цього жанру, спеціально написаного для телебачення. Це засвідчило творчий пошук ентузіастів раннього радянського телебачення (Мащенко, 2011). Все ж таки, програми Ленінградського та Московського телебачення в передвоєнні роки мали експериментальний характер, і, хоча основу мовлення становили кінофільми, твори театру й естради, тележурналістика розпочала свій розвиток, рухаючись шляхом радіожурналістики, шукаючи телевізійні форми й засоби вираження, які виявилися важливими і плідними для подальшого процесу становлення радянського телебачення (Егоров, 2002, с.39). Проте, у 1941 році, у зв'язку з початком Великої Вітчизняної війни, телебачення було відключене. Трансляції поновилися лише в 1945 році.

Повоєнні роки (1945–1948) не принесли нічого нового в розвиток телебачення і жанрових утворень. Програми Московського телецентру, відновлені 15 грудня 1945 р., проводили у тому ж дусі, як і до перерви, викликані війною. Ленінградський телецентр зміг відновити мовлення 18 серпня 1948 р. Передачі велися спочатку двічі на тиждень по дві години, а з 1949 р. – тричі на тиждень, і з 1950 – через день (Борецький, 1998, с.164-178).

І лише з жовтня 1956 р. телевізійне мовлення у Ленінграді стало щоденним. Московське телебачення перейшло на мовлення без вихідних днів у січні 1955 р.

У другій половині п'ятдесятих років двадцятого століття, у СРСР розгорну-

лося спорудження телевізійних кабельних ліній; які з'єднали Москву з Калініном і Ленінград з Таллінном і Гельсінгі (Егоров, 2002, с.39).

Бурхливий розвиток будівництва ліній наземної трансляції призвів до того, що Московське телебачення стало справді центральним – передачі приймалися у столицях і великих містах всього Радянського Союзу. І першого травня 1956 року вперше було проведено телевізійний репортаж про парад і демонстрації трудящих на Червоній площі. Проте, остаточно оперативний подієвий репортаж завоював права громадянства на радянському телебаченні під час проведення VI Світового фестивалю молоді та студентів, що проходив у Москві з 28 липня по 11 серпня 1957 р. Телерепортери стали повноправними учасниками фестивалів подій, а телебачення довело своє вміння брати участь у рішенні серйозних творчих завдань (Борецький и Кузнецов, 1990).

В цьому ж році телевізійні «Останні вісті» стали передавати двічі на день. Одинадцять знімальних груп щодня виїжджали на зйомки, залучалися і позаштатні автори і оператори. Кожен сюжет тривав від двох до трьох, а часто міг бути чотири, п'ять і більше хвилин. За зовнішньої форми телевізійні «Останні вісті» стали схожими на кінохроніку, що призвело до відмови читання диктором інформації у випусках новин. Невдовзі стало зрозумілим, що, не вдаючись до форми усних повідомлень, неможливо дати телеглядачу досить повну разом із тим оперативну інформацію про важливі події. І «Останні вісті» знову почали включати випуск радіоновин (щоправда, скорочений до 5 хвилин) у дикторському читанні (Вакурова и Московкин, 1998).

Спочатку, телевізійних передавачів у населення було мало і наявність такого було швидше предметом привілею або розкоші. Але, з розвитком технічного прогресу і покращенням матеріальних статків населення, глядацька аудиторія почала зростати. Зросла потреба диференціації програм за інтересами різних соціально-демографічних груп глядачів. З'явилися програми для дітей, молоді, програми до працівників сільського господарства, програми для воїнів, для батьків тощо. Збільшення обсягу мовлення дозволило розпочати ведення навчальних програм (першою з таких був навчальний кінокурс «Автомобіль» у грудні – травні 1955 р.) (Саппак, 1988, с.95).

Прагнення задовольнити запити різних верств населення і водночас стабілізувати аудиторію призвело до розвитку форм мовлення, нових для телебачення, але традиційних для преси, що призвело до зміцнення телевізійної періодики. В програмах ЦСТ міцно зайняли місце телевізійні журнали «Юний піонер», «Мистецтво», «Знання», «Для вас, жінки» та ін.. (Саппак, 1988, с.97).

Почали розробляти й телевізійні жанри, серед яких виділилися інформаційно-публіцистичні (репортаж, нарис, інформація, та ін.), документально-художні (розмова, документальні програми, драма, телеконкурси та ін.), художньо-ігрові жанри (телевізійний спектакль: драматичний, літературний, естрадний, музичний, ляльковий; концерт, художній телефільм). Виділилася особлива жанрова група – освітні передачі (лекції, навчальний театр, телеекскурсії тощо), багатосерійні твори (телеповісті, телеромани, телехроніка) і циклові передачі. Це поділило телевізійний контент на два види мовлення

«Кінематограф» і «Службу інформації», які почали самостійно потужно розвиватися (Саппак, 1988, с.97).

Оскільки програми виходили наживо, то з жанрами художньої публіцистики виникли певні труднощі, зокрема, відбиваючи факти реальної буденної дійсності в нарисі, «живе» телебачення не могло повною мірою оперувати різними засобами. Спираючись лише на «живу» передачу, не вдаючись до фіксації і наступного монтажу відзнятого матеріалу, телебачення не могло повною мірою освоїти жанр нарису. Це обмежувало можливості відображення дійсності і жанровий діапазон мовлення. Тим більше, що цей жанр (поруч із репортажем) становить ядро всієї публіцистики. Два найважливіших жанри інформаційної публіцистики – репортаж та інтерв'ю – які спочатку успішно існували в рамках «живої» передачі, з другої половини 1950-х років в телевізійних новинах поєднуються з заміткою («сюжетом») і починають виконувати інформаційну функцію. Наряду з фільмами-спектаклями та кінокартинами за оригінальним сценарієм, починають знімати телефільми та кінофільми. Регулярне виробництво почалося в 60-ті роки, після створення творчого об'єднання «Телефільм» (Розов ред., 1988).

Окремо знімалися телевізійні програми для молоді – «Ало, ми шукаємо таланти», «Щасливої дороги», «Нумо, дівчини», «В ефірі – молодість» та ін. Починаючи з 1957 р., транслювалися телевізійні ігри, які становили одну з діалогічних форм персоніфікованого повідомлення, але тільки в середині 60-х років сповна розкрилося їх значення. Успіх розпочався 8 листопада 1961 р. програми «Клубу веселих і кмітливих» (КВН) перевершив усі очікування: передачі викликали ін-

терес гостріше, ніж спортивний репортаж і пригодницькі фільми. Але вже під кінець 1960-х років, зі зростанням політичної значимості телевізійної публіцистики загалом, творці КВН, прагнучи зберегти соціально-педагогічний престиж програми, почали відходити від імпровізації заради можливості поглибити зміст передач.

Поряд з ігровими з'явилися документальні телефільми, публіцистичні та розважальні передачі.

Зміцнення телевізійного кіновиробництва та розширення кореспондентської мережі підсилювало розвиток двостороннього зв'язку між телецентрами, що впливало на оперативність подачі інформації. Починаючи з 60-х років ХХ століття телебачення стає одним з основних джерел інформації населення про важливі події, політичне, культурне і економічне життя.

14 квітня 1961 року, о 12-й годині Все-союзне радіо і Центральне телебачення почали пряму передачу про зустріч космонавта Юрія Гагаріна у Внуковському аеропорті Москви. Для проведення репортажу з аеропорту, показу проїзду кортежу вулицями столиці та мітингу на Красній площі було залучено 12 пересувних телевізійних станцій, вперше – встановлено на вертольоті телекамери, які давали дивовижну панораму святкових столичних вулиць і площ. Цього дня для показу визначної події в історії людства вперше об'єдналися міжнародні телемережі «Інтербачення» (соцкраїни) та «Євробачення» (Західна Європа). З Москви телесигнал надходив до Таллінна, далі йшов на Гельсінкі, Стокгольм, Копенгаген та Лондон. Репортаж із Москви, який вівся російською, англійською та французькою мовами, приймали столиці всіх європейських держав (Мащенко, 2011).

21 квітня 1967, Центральне телебачення СРСР почало показ 50-серійного документального телефільму «Літопис півстоліття», кінцевий випуск якого було показано 6 листопада того ж року. Це була найбільша на той час кіноробота для «домашнього екрана», творців якої було невдовзі відзначено високими урядовими нагородами (Мащенко, 2011).

1 січня 1968 р. на центральному телебаченні вийшла інформаційна програма «Время», в якій повідомлялося про найважливіші події дня. Програма умовно поділялася на три блоки (по 15 хв кожен) – новини Радянського Союзу, закордонні повідомлення, культурна хроніка, спорт, погода. Та невдовзі блочна побудова почала порушуватися – запанувало засилля офіційних матеріалів. «Время» було обов'язковою програмою для ретрансляції на всіх каналах телебачення, а їх тоді в Радянському Союзі було три (Мащенко, 2011).

З виходом програми «Время» вечір для мільйонів людей став ділитися «до новин» і «після». Попри професіоналізм подачі інформації, служба новин давала неповну картину дійсності – відбивалися лише позитивні аспекти життя в країні (Фэнг, 1993, с.20).

З розвитком телебачення та покращенням добробуту і життя людей, його значення у житті суспільства постійно зростало. У повсякденній діяльності працівники телебачення орієнтувалися на вказівки ЦК КПРС, тому роль постанови 1960 р. «Про подальший розвиток радянського телебачення» була дуже важливою. Постанова форсувала процес розвитку телебачення та його можливостей, і відкривала нові змоги повсякденної політичної, культурної і естетичної освіти населення (О дальнейшем развитии советского телевидения, 1979).

17 червня 1968 р. було створено творчо-виробниче об'єднання ЦТ СРСР із виробництва телевізійних програм на кіноплівці й у запису на відеоманітофонній стрічці «Екран». Воно стало продукувати художні, документальні, музичні, мультиплікаційні телефільми, фільми-вистави тощо.

Широку панораму життя Радянської країни й усього світу зображали політичні телепередачі, присвячені 50-річчю Великої Жовтневої соціалістичної революції, 50-річній річниці ВЛКСМ, 100-літтю від дня народження В. І. Леніна, 50-річчю освіти СРСР, 30-річчю перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–45. Найбільші передачі цього напрямку з питань телебачення – «Літопис півстоліття», «По ленінських місцях», «Союз нерушимий», «Пам'ять вогненних років», інформаційні програми «Час», випуски «Новин». У 1971–75 був створений великий телевізійний літопис життя СРСР. До нього увійшли 140 передач телевізійного циклу «П'ятирічку – достроково!», в яких подана панорама успіхів всіх республік, показані досягнення радянського народу у соціально-економічному і культурному будівництві. Велике місце приділялось міжнародним проблемам. Тому були створені передачі «Міжнародна панорама», «Співдружність», «9-та студія», «Радянський Союз перед очима зарубіжних гостей», в яких показували розмови політичних оглядачів, виступи передовиків і новаторів виробництва, зустрічі з ветеранами війни та праці та ін. (Розов ред., 1988, с.114).

З огляду на специфіку – єдність аудіо-і відеосигналу, телебачення було найсильнішим каналом впливу на аудиторію, а його загальна ідеологічна спрямованість відповідала курсу Ко-

муністичної партії СРСР і всі програми були направлені на виховання патріотизму у радянських людей. Важко повірити, але в 1970–80-ті рр. вранішня, недільна армійська програма «Служу Радянському Союзу» займала другий рядок у рейтингу популярності.

1 січня 1972 року вийшла найпопулярніша передача, яка виходила на Новий рік як підсумок музично-пісенної творчості виконавців, і яку з нетерпінням чекало все населення Радянського Союзу. Це була «Пісня року 1971».

1 вересня 1974 року стартувала одна з найпопулярніших передач радянського телебачення, і одна з по-хорошому домашніх (сімейних) музичних програм «Ранкова пошта», яка проіснувала з 1975 по 1991 рік, з постійним ведучим Юрієм Ніколаєвим.

Радянське телебачення не залишалось осторонь передач для дітей та юнацтва: «Добраніч, малята», «Будильник», «Виставка Буратіно», «АБВГдейка», «В гостях у казки», журнал «Піонерія», дитячий науково-популярний кіножурнал «Хочу все знати», «Відгукись, сурмачу!», «Музичні вечори для юнацтва», «Умілі руки», «Веселі старті», телевізійні олімпіади, спортивні передачі та ін.

В кінці 80-х у радянський ефір ввірвалися бразильські серіали «Рабиня Ізаура», «Багаті теж плачуть», «Марія», «Дика роза» та ін., диснейвські мультфільми і огляд матчів НБА. Під час їх трансляції вулиці пустіли. Всі, від малих до дорослих, з захопленням спостерігали за кипінням пристрастей, співчуваючи головним героям чи героїням, сміялися над персонажами мультфільмів або вболівали за ту, чи іншу баскетбольну команду.

Серйозні зміни у телеефірі почалися зі змінами у суспільно-політичному

житті країни. 19 серпня 1991, у зв'язку із приходом до влади в Москві Державного комітету з надзвичайного стану (ГКЧП) телемовлення всіх каналів у СРСР зранку було скомутоване на Першу програму ЦТ, де транслювався балет Чайковського «Лебедине озеро» та повідомлялося про введення надзвичайного стану, а також укази і розпорядження путчистів. Одним із перших актів ГКЧП була заборона діяльності недержавних (комерційних) телерадіокомпаній, які тоді лише розпочинали свою діяльність. Перебудова і політика керівництва КПРС і СРСР, проголошена у другій половині 1980-х років; створила передумови розпаду Радянського Союзу, а путч став кульмінацією цього процесу (Мащенко, 2011).

З розпадом СРСР, на початку 90-х з'явилася комерційна модель телебачення, проголосивши принцип: «Залучення уваги глядача, а заодно і реклами будь-якою ціною». Сталася зміна у вітчизняній телевізійній практиці, пов'язані не стільки зі «свободою слова», як із орієнтацією на комерційний прибуток – телевізійний ефір заповнився досі невідомими жанрами і формами. У стислі терміни радянське телебачення виконало гігантський шлях перетворень: вирвалося з-під диктату більшовицької доктрини, одночасно розправившись із таким ганебним явищем, як державна політична цензура; перестало бути

партійно-державною монополією; скуштувавши майже всі форми власності (акціонерну, приватну та інші). Відбувся розподіл телекомпаній на програмовиробничі (продюсерські фірми) і мовників (з'явилися навіть посередники між першими і другими – дистриб'ютори), внаслідок чого виник ринок програм, а конкуренція у цій галузі сприяла насиченню ринку глядацьких інтересів (Розов ред., 1988, с.15).

Висновки

Становлення і розвиток радянського телебачення, телевізійних програм і системи жанрів на телебаченні 1930-х – 1990-х років проходило поступово, в залежності від розвитку самого телебачення. Різні жанри з'являлися, трансформувалися, по-новому оформлялися та поступово відмирили через непотрібність. Народження нових форм радянського телевізійного мовлення зумовлювалося зміною суспільно-політичного режиму в країні, ідеологічних орієнтирів, глядацьких інтересів та впливом політичної цензури. Еволюція телевізійних програм і жанрів відбувалась разом з розвитком телебачення, одного з найбільших явищ сучасності, яке об'єднало в собі передові досягнення журналістики, науки, економіки, культури, мистецтва, науково-технічної думки і технічного прогресу.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Багиров, Э.О., 1978. *Очерки теории телевидения*. Москва: Искусство.
- Борецкий, Р. и Кузнецов, Г., 1990. *Журналист ТВ: за кадром и в кадре*. Москва: Искусство.
- Борецкий, Р.А., 1998. *В Бермудском треугольнике ТВ*. Москва: Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова.
- Борецкий, Р.А., 1998. *Телевидение на перепутье* : Статьи 1989-1998. Москва: Институт Истории и Социальных Проблем Телевидения.

- Вакурова, Н.В. и Московкин, Л.И., 1998. *Типология жанров современной экранной продукции*. Москва.
- Егоров, В.В., 2002. *Телевидение между прошлым и будущим*. Москва: Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова.
- Ефимов, Э.М., ред. 1981. *Телевидение вчера, сегодня, завтра*, 1. Москва.
- Мащенко, І.М., 2011. Історія телебачення у квітні. *Детектор медіа*: Інтернет-видання. Доступно: <<https://detector.media/withoutsection/article/67057/2011-11-08-istoriya-telebachennya-u-kvitni/>> [Дата звернення 10 серпня 2019].
- Мащенко, І.М., 2011. Історія телебачення у серпні. *Детектор медіа*: Інтернет-видання. Доступно: <<https://detector.media/withoutsection/article/67975/2011-12-11-istoriya-telebachennya-v-serpni/>> [Дата звернення 10 серпня 2019].
- Мащенко, І.М., 2011. Історія телебачення у січні. *Детектор медіа*: Інтернет-видання. Доступно: <<https://detector.media/withoutsection/article/66887/2011-11-03-istoriya-telebachennya-v-sichni/>> [Дата звернення 10 серпня 2019].
- Мащенко, І.М., 2011. Історія телебачення у травні. *Детектор медіа*: Інтернет-видання. Доступно: <<https://detector.media/withoutsection/article/67151/2011-11-11-istoriya-telebachennya-u-travni/>> [Дата звернення 10 серпня 2019].
- О дальнейшей развитии советского телевидения*, 1979. Постановление ЦК КПСС от 29 января 1960 г. В: *КПСС о средствах массовой информации*. Москва.
- Розов, А.Ю., ред. 1988. *Шаболовка, 53: страницы истории телевидения*. Москва: Искусство.
- Саппак, В.С., 1988. *Телевидение и мы*. Москва: Искусство.
- Фэнг, И., 1993. *Теленовости: секреты журналистского мастерства*. Москва.

REFERENCES

- Bagirov, E.O., 1978. *Ocherki teorii televideniia* [Essays on the theory of television]. Moscow: Iskusstvo.
- Boretckii, R. and Kuznetsov, G., 1990. *Zhurnalistskii TV: za kadrom i v kadre* [TV journalist: behind the scenes and in the frame]. Moscow: Iskusstvo.
- Boretckii, R.A., 1998. *Televidenie na perepute : Stati 1989-1998* [Television at a crossroads: Articles 1989-1998]. Moscow: Institut Istorii i Sotsialnykh Problem Televideniia.
- Boretckii, R.A., 1998. *V Bermudskom treugolnike TV* [In the Bermuda Triangle TV]. Moscow: Moskovskii gosudarstvennyi universitet imeni M.V. Lomonosova.
- Efimov, E.M., ed. 1981. *Televidenie vchera, segodnia, zavtra* [Television yesterday, today, tomorrow], 1. Moscow.
- Egorov, V.V., 2002. *Televidenie mezhdru proshlym i budushchim* [Television between the past and the future]. Moscow: Moskovskii gosudarstvennyi universitet imeni M.V. Lomonosova.
- Feng, I., 1993. *Telenovosti: sekrety zhurnalistskogo masterstva* [Television News: Secrets of Journalism Skills]. Moscow.
- Mashchenko, I.M., 2011. *Istoriia telebachennia u kvitni* [Television history in April]. *Detektor media*: Internet-vydannia. Available at: <<https://detector.media/withoutsection/article/67057/2011-11-08-istoriya-telebachennya-u-kvitni/>> [Accessed 10 August 2019].
- Mashchenko, I.M., 2011. *Istoriia telebachennia u serpni* [Television History in August]. *Detektor media*: Internet-vydannia. Available at: <<https://detector.media/withoutsection/article/67975/2011-12-11-istoriya-telebachennya-v-serpni/>> [Accessed 10 August 2019].

Mashchenko, I.M., 2011. Istoriiia telebachennia u sichni [Television history in January]. *Detektor media: Internet-vydannia*. Available at: <<https://detector.media/withoutsection/article/66887/2011-11-03-istoriya-telebachennya-v-sichni/>> [Accessed 10 August 2019].

Mashchenko, I.M., 2011. Istoriiia telebachennia u travni [Television history in May]. *Detektor media: Internet-vydannia*. Available at: <<https://detector.media/withoutsection/article/67151/2011-11-11-istoriya-telebachennya-u-travni/>> [Accessed 10 August 2019].

O dalneishem razvitii sovetskogo televideniia, 1979. Postanovlenie Tck KPSS ot 29 ianvaria 1960 g. [Resolution of the Central Committee of the CPSU of 29 January 1960]. In: *KPSS o sredstvakh massovoi informatsii* [CPSU on the media]. Moscow.

Rozov, A.Iu., ed. 1988. *Shabolovka, 53: stranitsy istorii televideniia* [Shabolovka, 53: pages of the history of television]. Moscow: Iskusstvo.

Sappak, V.S., 1988. *Televidenie i my* [Television and we]. Moscow: Iskusstvo

Vakurova, N.V. and Moskovkin, L.I., 1998. *Tipologiiia zhanrov sovremennoi ekrannoi produktcii* [Typology of the genres of modern screen products]. Moscow.

ИСТОРИЧЕСКИЕ ИСТОКИ СОВЕТСКОГО ТЕЛЕВИДЕНИЯ

Наталья Цимох^{1а}, Кристина Черная^{2а}

¹ заслуженный работник культуры Украины, доцент кафедры тележурналистики и актёрского мастерства; e-mail: tsimoh.n@gmail.com; ORCID: 0000-0002-6147-3341

² преподаватель кафедры режиссуры и актёрского мастерства; e-mail: tsimoh.n@gmail.com; ORCID: 0000-0002-3664-7477

^а Киевский национальный университет культуры и искусств, Киев, Украина

Аннотация

Цель работы — исследовать телевизионные жанры советского телевидения, а также определить взаимосвязь его развития с политическими, экономическими и социальными событиями в СССР.

Методология исследования. С помощью аналитических, сравнительных и исторических методов рассмотрено развитие советского телевидения, где в процессе его эволюции произошла трансформация жанров, типов и форматов телевизионных программ. **Научная новизна.** Проведено системное исследование взаимосвязи развития советского телевидения и эволюции жанров телевизионных программ. Проанализированы основные этапы развития научной мысли по данной проблеме, рассмотрены политические и социально-экономические изменения в СССР, которые повлияли на эволюцию советского телевидения, выявлены основные тенденции его развития в историческом аспекте. **Выводы.** В процессе исследования была рассмотрена историческая взаимосвязь эволюции советского телевидения, возникновения новых программ и жанровых образований с политическими, экономическими и социальными событиями в СССР.

Ключевые слова: советское телевидение; телевизионный жанр; телевизионные программы; развитие; эволюция

HISTORICAL SOURCES OF SOVIET TELEVISION

Nataliia Tsimokh^{1a}, Krystina Chorna^{2a}

¹ Associate Professor of the Television Journalism and Acting Department;
e-mail: tsimoh.n@gmail.com; ORCID: 0000-0002-6147-3341

² Lecturer in the Re-management and Acting Department, Scenic Arts Faculty;
e-mail: tsimoh.n@gmail.com; ORCID: 0000-0002-3664-7477

^a Kyiv University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

Abstract

The purpose of the article is to explore the TV genres of Soviet television and identify the interrelation of its development with political, economic and social events in the USSR. **The research methods.** With the help of analytical, comparative, and historical, methods to consider the Soviet television development, where, in the process of its evolution, there was a transformation of genres, types and formats of television programs. **The scientific novelty.** The first one has been systematically implemented in the TV program. It's the basics of the science-fiction of the 'duma' problems, the social and economic smothers in the SRsR, yak, have been put on the evolutionary side of the TV. **Conclusions.** The article examined the historical interrelation of Soviet television evolution, new programs emergence and genre formations with political, economic and social events in the USSR.

Keywords: soviet television; tele visual genre; telecasts; development; evolution

